

УДК 376.1-056.264:373.2

Ірина Брушневська
ORCID iD 0000-0002-3381-6490старший викладач кафедри педагогіки,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки,
просп. Волі, 13, 43025 м. Луцьк, Україна,
brush-ira@ukr.net

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНОСТІ ПРОЦЕСІВ ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

У статті автор представляє результати експериментального дослідження сформованості пізнавальних процесів, а саме пам'яті різних модальностей, у дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення (далі ЗНМ). Аналізує і характеризує виявлені механізми порушень, вказує на їх взаємообумовленість. Зазначає, що порушення процесів функціонування різних видів пам'яті у дітей п'ятого року життя із ЗНМ мають тісну залежність від сформованості у них мовленнєвих навичок та пізнавальних функцій. Вказує, що виявлені недоліки є однією із причин недостатньої сформованості мовленнєвої діяльності у зазначеної категорії дітей. На основі отриманих результатів буде розроблено зміст методики формування комунікативного компонента у дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Ключові слова: діти п'ятого року життя; дослідження; загальний недорозвиток мовлення; мовленнєва діяльність; пам'ять.

Вступ. Сучасні освітні реформаційні процеси потребують модернізації підходів до організації освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку з особливими освітніми потребами (Балл, 2012, с. 115). У дітей із загальним недорозвитком мовлення (ЗНМ) спостерігається порушення мовленнєвої діяльності внаслідок несформованості її структурних компонентів, що особливо виразно проявляється в процесі комунікації. Очевидною є необхідність комплексного вивчення складових комунікативного компонента, зокрема, мнестичних процесів у дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Для нашого дослідження актуальними є праці науковців, які звертали увагу на виражену диспропорцію у розвитку вербального та невербального мислення дітей із загальним недорозвитком мовлення (В. Ковшиков, О. Мاستюкова, Ю. Рібцун, Є. Соботович, Ю. Елькін та ін.). Ними, зокрема, констатовано, що у дітей із ЗНМ спостерігається різний рівень сформованості психічних функцій у цілому. Недорозвиток першої сигнальної системи – мовлення – призводить до порушення другої сигнальної системи – психічних процесів: мислення, пам'яті, уваги, сприймання та уявлень (Соботович, 1997, с. 18). Аналіз літературних джерел і практики виховання та навчання дошкільників зі складними мовленнєвими розладами (Р. Белова-Давід, А. Воронова, Ю. Гаркуша, О. Мастюкова, Ю. Рібцун, Є. Соботович та ін.) свідчить про порушення у дітей із ЗНМ зорового і фонематичного сприймання, слухової та зорової уваги, вербальної пам'яті, сло-

весно-логічного й абстрактного мислення, емоційно-вольової сфери, що в цілому негативно впливає на їхній загальний та мовленнєвий розвиток (Рібцун, 2011, с. 7). Н. Уманська, Л. Давидович вказують на первинну збереженість інтелекту дітей із ЗНМ, однак дослідники (Л. Андрусишина, О. Мастюкова, Ю. Рібцун, М. Рождественська, Є. Соботович, В. Тарасун) вказують на різний рівень сформованості у дітей із недорозвитком мовлення психічних функцій у цілому та інтелектуального розвитку зокрема (Андрусишина, 2012, с. 143).

Формування складових комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ (зокрема, мнестичних процесів) є маловивченою, але актуальною та перспективною темою з огляду на її важливість в процесі спілкування та особистісного зростання.

Мета статті – проаналізувати виявлені механізми порушення сформованості мнестичних процесів, які є складовими комунікативного компонента мовленнєвої діяльності дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Результати дослідження сформованості процесів пам'яті у дітей п'ятого року життя із загальним недорозвитком мовлення. М. Кузнецов, Л. Зотова (2016) стверджують, що зв'язок між мовленнєвими порушеннями й іншими сторонами психічного розвитку зумовлює специфічні особливості мислення (с. 121). Діти відстають в розвитку словесно-логічного мислення. Без спеціального навчання дошкільники із ЗНМ з труднощами опановують навичка-

ми аналізу і синтезу, порівнянням і узагальненням. У більшості дітей цієї категорії переважає наочно-дійове мислення, яке потребує постійних дій із предметами. Зокрема, спостерігається досить низький рівень розвитку основних властивостей уваги: недостатня стійкість, дифузність, обмеженість можливостей розподілу уваги. Смыслова, логічна пам'ять у дітей відносно збережена, але відзначається зниження вербальної пам'яті, продуктивності запам'ятовування. Їм важко запам'ятовувати складні, багатоступеневі інструкції. Вони не можуть відтворити завдання у певній послідовності, забувають, «гублять» елементи завдань. В деяких випадках це призводить до обмеження можливостей розвитку пізнавальної діяльності.

Діагностування процесів пам'яті дітей п'ятого року життя реалізовувалося за наступними критеріями: обсяг мимовільного та довільного зорового запам'ятовування, їх співвідношення, обсяг оперативного слухового запам'ятовування, рівень сформованості рухової пам'яті, об'єму короткочасної та довготривалої пам'яті дітей. Для вивчення стану сформованості пам'яті за цими показниками використовувалися психодіагностичні проби експериментального дослідження (проби 1.19–1.24).

В ході дослідження обсягів мимовільного зорового запам'ятовування (проба 1.19) було з'ясовано, що діти п'ятого року життя із ЗНМ (загальним недорозвитком мовлення) відрізняються особливостями пам'яті від дітей із ЗМР (звичайним мовленнєвим розвитком) по багатьом параметрам. Зокрема, виконання діагностичних проб засвідчило, що діти експериментальної групи (далі ЕГ) виконали запропоновані завдання на достатньому рівні (далі Д.р.) – 63% (запам'ятали 5-7 картинок), на низькому рівні (далі Н.р.) – 37% (запам'ятали менше чотирьох картинок), на високому рівні (далі В.р.) – 0% (запам'ятали більше 7 картинок). Тоді як діти контрольної групи (далі КГ) показали відповідно результати – 46% (В.р.), 44% (Д.р.), 10% (Н.р.).

Аналіз виконання діагностичних проб показав, що діти п'ятого року життя із ЗНМ повільно орієнтуються в запропонованих умовах виконання завдання, з першого разу не завжди розуміють суть і, відповідно, неправильно виконують поставлене завдання. Після першого пред'явлення картинок їм складно було відтворити весь запропонований ряд (із завданням справились лише 7 дітей). Після повторного перегляду успішно відтворили назви картинок 12 дітей. Деякі слова повторювалися декілька раз, характерним було називання зайвих слів (парамнезія).

Діагностика мимовільного слухового запам'ятовування (проба 1.20) представлена наступними показниками: 66% дітей ЕГ мають достатній рівень, 34% – низький (в КГ ці показники складають: 40% (В.р.), 44% (Д.р.), 16% (Н.р.). Характерним є зниження продуктивності мимовільного запам'ятовування – діти розглядають картинки,

слухають слова, не акцентуючи на них уваги, не запам'ятовуючи. Однією з причин недостатньої продуктивності мимовільної пам'яті є знижена пізнавальна активність. Для виконання проб дітям ЕГ знадобилося значно більше часу, ніж дітям із ЗМР, хоча це не позначилося на позитивності результату.

Суттєво відрізнялося і ставлення учасників обох груп до виконання завдання: діти ЕГ були більш пасивні, не намагалися самостійно докласти зусиль, щоб пригадати назви картинок, майже не звертали за допомогою до педагога.

Вивчення довільного характеру зорового запам'ятовування запропонованого матеріалу у дітей із ЗНМ (проба 1.20) виявилось більш результативним – з опорою на запропоновані картинки їм вдалося правильно відтворити достатню кількість назв. Високий рівень показали 12% дітей, достатній – 63%, низький – 25%. Однією із причин позитивної динаміки розвитку зорової пам'яті є достатній стан сформованості зорового сприймання у дітей п'ятого року життя із ЗНМ.

Діти ЕГ в процесі діагностики довільного слухового запам'ятовування (проба 1.21) показали наступні результати: 52% мають достатній рівень, 48% – низький. У КГ у 46% зафіксовано високий рівень, у 42% – достатній, у 12% – низький рівень запам'ятовування. При виконанні проб були зафіксовані помилки забування слів, привнесення семантично близьких слів (чашка – кружка, стакан; сумка – пакет; лялька – дівчинка), називання слів, які ніяким чином не були пов'язані із словами-стимулами. Це дає нам підстави говорити про порушення у дітей п'ятого року життя із ЗНМ уваги та операцій самоконтролю. При наданні педагогічної допомоги діти адекватно реагували та виправляли більшість помилок.

При аналізі результатів довільного запам'ятовування відмічаємо слабе оволодіння прийомами смислового заучування, недостатню активність при виконанні мнемічної діяльності. При відтворенні картинок і слів у дітей ЕГ наявними були помилки семантичного характеру (вербальні парафазії тематичного і парадигматичного типів): *шапка – панамка, лялька – іграшка, вантажівка – машина*. Це пояснюється недостатньою сформованістю семантичних полів у дітей із ЗНМ, структуризації одного семантичного поля, а також тим, що процеси збереження і відтворення уявлень пам'яті у дітей п'ятого року життя із ЗНМ залишаються іще недостатньо диференційованими та чіткими.

Також спостерігалися труднощі актуалізації необхідного слова (вербально-мнестичні порушення): *годинник – той, що цокає; будинок – там, де люди живуть*. Це вказує на недостатній рівень сформованості вербально-логічного мислення, швидку виснажливості пам'яті, при якій у мовленні «губляться» потрібні слова активного словника.

Отримані результати свідчать про недостатній обсяг мимовільного і довільного зорового

запам'ятовування, який обумовлений дисфункцією лівої півкулі головного мозку у дітей із ЗНМ, недосконалістю просторового аналізу і синтезу. При виконанні запропонованих завдань діти потребували і охоче приймали допомогу дорослого у вигляді повторень, підказок, уточнюючих запитань.

Дослідження співвідношення мимовільної і довільної пам'яті (проба 1.22) показало наявність суттєвих розбіжностей між дошкільниками із ЗМР та дошкільниками із ЗНМ (див. Таблицю 1). Виконуючи завдання на запам'ятовування картинок і слів у дітей експериментальної та контрольної груп більш відмінними виявилися показники довільної слухо-

вої пам'яті, і менш контрастними – довільної зорової пам'яті. Обробка отриманих даних дає можливість вважати, що незначні розбіжності кількісних значень середніх показників свідчать про суттєві якісні відмінності. Так, в ЕГ лише 12% дітей (в КГ – 50%) змогли репродукувати зорові еталони на високому рівні, 63% змогли відтворити 5-7 об'єктів (достатній рівень) і 25% дітей не змогли перевищити показник, що дорівнював чотирьом одиницям. Характерними для дітей були помилки забування, називання предметів, близьких за семантикою (*чашка-посуд, курча-курка, вантажівка-машина*).

Таблиця 1

Результати дослідження стану сформованості пам'яті (у %)

Категорії дітей	Зорова пам'ять						Слухова пам'ять					
	мимовільна			довільна			мимовільна			довільна		
	В.р.	Д.р.	Н.р.	В.р.	Д.р.	Н.р.	В.р.	Д.р.	Н.р.	В.р.	Д.р.	Н.р.
Діти із ЗМР (КГ)	46	44	10	50	42	8	40	44	16	46	42	12
Діти із ЗНМ (ЕГ)	0	63	37	12	63	25	0	66	34	0	52	48

Це підтверджує думку про безпосередній зв'язок слухової пам'яті і рівня мовленнєвого розвитку дитини – зменшення функції слухової пам'яті у дітей із III рівнем мовленнєвого розвитку обумовлено збідненістю їх словника, неточністю вживання семантично близьких слів, зниженням рівня вербальної і логічної пам'яті. Отримані результати діагностування слухової пам'яті у дітей п'ятого року життя із ЗНМ свідчать про недостатній розвиток слухової пам'яті.

Дослідження обсягу короткочасного і довготривалого зорового і слухового запам'ятовування (проби 1.22-1.24) показало, що рівень обох видів запам'ятовування в КГ є приблизно однаковим (див. Таблицю 2). Більшість дітей (82% і 78% відповідно) показали високий резуль-

тат (В.р.) короткочасного зорового і слухового запам'ятовування та відтворення. Водночас, в ЕГ лише 36% і 20% дітей відповідно змогли пригадати запропоновані 8-10 картинок. Достатні (Д.р.) показники (5-7 об'єктів) були зафіксовані при діагностиці короткочасної зорової пам'яті у 64% дітей, при діагностиці короткочасної слухової пам'яті – у 73% дітей. Навіть незважаючи на повторне повторення завдання і допомогу педагога, 7% дітей п'ятого року із ЗНМ показали низький рівень сформованості короткочасної слухової пам'яті (відтворили менше чотирьох об'єктів). Однією з причин цього є недостатній рівень сформованості слухової уваги дітей ЕГ, що є причиною зниження продуктивності процесів запам'ятовування.

Таблиця 2

Результати дослідження стану сформованості пам'яті (у %)

Категорії дітей	Зорова пам'ять						Слухова пам'ять						Рухова пам'ять					
	коротко-часна			довготривала			коротко-часна			довготривала			коротко-часна			довготривала		
	В.р.	Д.р.	Н.р.	В.р.	Д.р.	Н.р.	В.р.	Д.р.	Н.р.	В.р.	Д.р.	Н.р.	В.р.	Д.р.	Н.р.	В.р.	Д.р.	Н.р.
Діти із ЗМР (КГ)	82	18	0	76	24	0	78	22	0	73	27	0	86	14	0	81	19	0
Діти із ЗНМ (ЕГ)	36	64	0	22	76	2	20	73	7	17	74	9	56	44	0	45	52	3

Експериментальне дослідження довготривалої зорової та слухової пам'яті показало, що у дітей ЕГ спостерігається низька продуктивність обох видів запам'ятовування: 22% дітей із ЗНМ мають високий рівень зорового довготривалого запам'ятовування, 76% – достатній, 2% – низький. Діти при складанні картинок з частин потребували постійного емоційного супроводу дорослого, який мав підказувати, підбадьорювати, спрямовувати рухи. Самостійна ді-

яльність була невпевненою, малоініціативною, без яскраво вираженого емоційного забарвлення. Вираженою була знижена стійкість уваги – діти «перескакували» з одного фрагмента на інший. Пошук потрібного елемента був утруднений через недостатнє бачення цілісної картинки.

Попередні експериментальні проби показали, що особливо у дітей п'ятого року життя із ЗНМ страждає вербальна пам'ять в ситуаціях, коли виникає

потреба у відтворенні або переказі словесного матеріалу. Тому показники слухового довготривалого запам'ятовування закономірно виявилися іще нижчими: 17% показали високий рівень, 74% – достатній, 9% – низький. Аналіз виконання проб засвідчив зменшення обсягу довготривалої пам'яті, швидке забування слідів – звукових та зорових образів, що виникли раніше, обмеження в утриманні словесних подразників тощо. На прохання дослівно переказати нескладний уривок оповідання діти допускали велику кількість неточностей, помилок як смислового, так і синтаксичного характеру, спрощували речення, повторювали одні і ті самі слова, забували імена героїв і клички тварин. Учасники ЕГ не помічали і не виправляли допущених помилок, проявляли знижену активність при виконанні мнемічної діяльності.

На нашу думку, це обумовлено тим, що у дітей із ЗНМ порушується сам алгоритм утворення довготривалих слідів у пам'яті дітей. Адже для того, щоб враження короточасної пам'яті перейшли у довготривалі спогади, вони повинні пройти спеціальну процедуру – структурування і впорядкування. Первинна систематизація і класифікація отриманих зорових і слухових подразників відбувається за допомогою операцій встановлення схожості і відмінності. На п'ятому році життя ці операції у дітей із ЗНМ перебувають на стадії формування та осмислення застосування, тому як результат маємо порушення формування обсягів довготривалої зорової та слухової пам'яті.

Діагностика рухової пам'яті (проба 1.23) була важливою складовою запропонованої діагностики, оскільки точне відтворення рухів пальців рук є свідченням рівня сформованості психомоторних навичок, запорукою правильної звуковимови дошкільників, пропедевтикою дисграфій. Дошкільники обох груп достатньо успішно справились із запропонованими пробами. Показники короточасної рухової пам'яті характеризувалися домінуванням високого рівня відтворення – 86% дітей КГ та 56% дітей ЕГ. Аналогічні дані дослідження довготривалої рухової пам'яті були дещо нижчими – 81% дітей КГ та 45% дітей ЕГ мали високий рівень точності відтворення запропонованих зразків без опори на наочність, 19% дітей КГ та 52% дітей КГ на достатньому рівні справились із завданням, але 3% дітей із ЗНМ не змогли репродукувати зразки без наочної опори.

Дітям п'ятого року життя із ЗНМ для відтворення певних моторних позицій потрібно було більше часу, спостерігалися труднощі дзеркального відображення і реального положення пальців рук, складно було втримати пальці у певній позиції протягом 10 секунд. Також спостерігалися труднощі при одночасному відтворенні різних рухових позицій обома руками. Після кількаразового повторення швидкість виконання і точність відтворення набули позитивного прискорення. Разом з тим пропозиція через деякий час відтворити засвоєні рухи

викликала у більшості дітей труднощі. Ми вважаємо, що труднощі відтворення рухових конструкцій пов'язані з недостатнім розвитком уваги, пам'яті, просторового праксису, дисбалансом взаємодії між лівою та правою півкулею, несформованістю операцій ймовірного прогнозування алгоритму точних рухів пальців.

Отже, аналіз даних експериментального дослідження дав можливість виявити ряд особливостей формування пам'яті у дітей п'ятого року життя із ЗНМ. Достатньо високі показники обсягу зорової пам'яті є важливою передумовою формування наочно-образного мислення. За окремими параметрами недостатньо сформованою є слухомовленнева пам'ять, зокрема, обсяг короточасної і довготривалої слухової пам'яті. Багато помилок при відтворенні об'єктів (пропуски, заміни), на нашу думку, можна пояснити порушеннями уваги та самоконтролю у дітей обох груп.

Варто зауважити, що довільність уваги залежить від модальності та форми пред'явлення інструкції, що фіксується у зменшенні кількості помилок за умови словесної інструкції та наочного зразка. Спостерігалася чітко виражена установка до активізації мнестичних процесів при виконанні діагностичних проб, у структурі яких представлений зоровий компонент. При цьому опосередковане запам'ятовування здійснювалося на основі узгодження дії слухового та зорового аналізаторів.

Висновки. Отже, порушення процесів і різних видів пам'яті у дітей п'ятого року життя із ЗНМ мають тісну залежність від сформованості у них мовленнєвих навичок та пізнавальних функцій. Отримані результати засвідчили недостатній обсяг мимовільного і довільного зорового запам'ятовування, який обумовлений дисфункцією лівої півкулі головного мозку у дітей із ЗНМ, недосконалістю просторового аналізу і синтезу, операцій ймовірного прогнозування.

Домінантними у дітей п'ятого року життя із ЗНМ є порушення довільної слухової уваги. Це пояснюється недостатньою сформованістю семантичних полів у дітей із ЗНМ, структуризації одного семантичного поля, а також тим, що процеси збереження і відтворення уявлень пам'яті у дітей п'ятого року життя із ЗНМ залишаються іще недостатньо диференційованими та чіткими.

При аналізі результатів довільного запам'ятовування відмічаємо слабке оволодіння прийомами смислового заучування, знижену пізнавальну активність при виконанні мнемічної діяльності. При діагностуванні рухової пам'яті зафіксовано труднощі відтворення рухових конструкцій, пов'язані з недостатнім розвитком уваги, пам'яті, просторового праксису, несформованістю операцій ймовірного прогнозування алгоритму точних рухів пальців. На основі отриманих результатів дослідження сформованості процесів пам'яті буде розроблено зміст методики формування комунікативного компонен-

та у дітей п'ятого року життя із ЗНМ. В процесі її формування педагоги повинні в повній мірі проявити свій творчий потенціал, креативний підхід з метою створення оптимальних умов для творчої комунікативної взаємодії дошкільників (Сисоева, 1998, с. 22).

Література

- Андрусина Л. Є. Особливості інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення : дис. канд. психол. наук : 19.00.08. Київ, 2012. 283 с.
- Балл Г. О. Интегративно-особистісний підхід у психологічній науці та практиці. Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2012. 206 с.
- Кузнецов М. А., Зотова Л. Н. Психологические механизмы и детерминанты поддержания здоровья человека. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2016. № 53. С. 102–125. doi: dx.doi.org/10.5281/zenodo.44721
- Рібцун Ю. В. Науково методичне забезпечення реалізації спеціальної освіти дітей із ЗНМ. *Логопед*. 2011. № 8 (8) серпень. С. 4–11.
- Сисоева С. О. Педагогічна творчість : монографія. Київ : Каравела, 1998. 150 с.
- Соботович Е. Ф. Психолінгвістическая структура речевой деятельности и механизмы ее формирования. Киев : ІЗМН, 1997. 44 с.

References

- Andrusyshyna, L. Je. (2012). *Osoblyvosti intelektualnogo rozvytku ditej starshogho doshkilnogo viku iz zagalnym nedorozvytkom movlennja* [Features of intellectual development of children of senior preschool age are with the General Speech Impairment]. Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine (ukr).
- Ball, Gh. O. (2012). *Integhratyvno-osobystisnyj pidkhid u psykholohichnij nauci ta praktyci* [Integrative-personality approach in psychological science and practice]. Kirovoghrad, Ukraine: Imeks-LTD (ukr).
- Kuznecov, M. A., & Zotova, L. N. (2016). Psihologicheskie mehanizmy i determinanty podderzhaniya zdorov'ja cheloveka [Psychological mechanisms and determinants of maintaining human health]. *Visnik HNPУ G. S. Skovorodi. Psihologija*, 53, 102–125. doi: dx.doi.org/10.5281/zenodo.44721 (rus).
- Ribcun, Ju. V. (2011). Naukovo metodychne zabezpechennja realizaciji specialnoji osvity ditej iz ZNM [Scientific methodological support implementation of special education for children with GSI]. *Loghoped*, 8 (8), 4–11 (ukr).
- Sysoieva, S. O. (1998). *Pedagoghichna tvorchistj* [Pedagogical creativity]. Kyiv, Ukraine: Karavela (ukr).
- Sobotovich, E. F. (1997). *Psiholingvisticeskaja struktura rechevoj dejatel'nosti i mehanizmy ee formirovaniya* [Psycholinguistic structure of speech activity and mechanisms of its formation]. Kyiv, Ukraine: IZMN, 44 (rus).

ИССЛЕДОВАНИЕ СФОРМИРОВАННОСТИ ПРОЦЕССОВ ПАМЯТИ У ДЕТЕЙ ПЯТОГО ГОДА ЖИЗНИ С ОБЩИМ НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ

Брушневская Ирина, старший преподаватель кафедры педагогики, Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинской, просп. Свободы, 13, 43025 г. Луцк, Украина, brush-ira@ukr.net

В статье автор представляет результаты экспериментального исследования сформированности познавательных процессов, а именно памяти, у детей пятого года жизни с общим недоразвитием речи (ОНР). Анализирует и характеризует выявленные механизмы нарушений, акцентирует внимание на их взаимосвязанности. Обращает внимание на то, что нарушение процессов функционирования разновидностей памяти у детей пятого года жизни с ОНР напрямую зависит от сформированности у них речевых навыков и познавательных функций. Констатирует, что выявленные недостатки являются одной из причин недостаточной сформированности речевой деятельности у детей данной категории.

Ключевые слова: дети пятого года жизни; исследование; общее недоразвитие речи; память; речевая деятельность.

THE RESEARCH IN THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE PROCESSES OF FIVE YEARS OLD CHILDREN WITH GENERAL SPEECH IMPAIRMENT

Brushnevskia Irina, Senior Lecturer, East European National University named after Lesya Ukrainka, 13 Volya Ave., 43025 Lutsk, Ukraine, brush-ira@ukr.net

The study the main components of the children's speech activity are of a great importance at the present stage of the special pre-school pedagogy development. Scientists use the latest scientific data about the psycholinguistic structure of speech activity, its psychological mechanisms. The problem of forming the communicative component of children's speech activity in dysontogenesis are analyzed in a small number of works in the field of speech therapy

(L. Andrusyshyna, J. Ribcun, E. Sobotovich, W. Tishchenko and others). It confirms the relevance of further research in this field.

The author of this article presents the results of the experimental research in cognitive processes development, namely perception and awareness of five years old children with GSI (General Speech Impairment). He analyzes and characterizes the violation mechanisms and indicates their interdependence. The author notes that the auditory attention limitation and the auditory control limitation can cause the hearing impairment and can be one of the reasons of insufficient speech development of five years old children with GSI. Quite high indicators of visual memory amount of the preschool children are an important prerequisite of the figurative thinking formation. However, the research revealed the insufficient amount of spontaneous and long-term memorization (visual and auditory), which is caused by the left brain hemisphere dysfunction of children with GSI, the imperfection of the procedures such as spatial analysis and synthesis and the probabilistic forecasting. It denotes that the identified deficiencies are one of causes of the deficient development of speech activity of a mentioned children's category. We will work out the methodological content of the communicative component formation of five years old children with GSI on the basis of these results.

Keywords: five years old children; General Speech Impairment; memory; research; speech activity.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2017

Прийнято до друку 05.10.2017